

Анотація вибіркової дисципліни

«Культура мови та стилістика української фахової мови»

Мета курсу – дати глибокі теоретичні знання і виробити стійкі практичні навички з культури української мови, удосконалити й систематизувати мовну освіту майбутніх журналістів, підвищити рівень їх лінгвістичної компетенції, сприяти формуванню висококультурної національно-мовної особистості фахівця.

Завдання курсу – удосконалити й систематизувати мовну освіту майбутніх журналістів, навчити їх доцільно використовувати мовні засоби в усному та писемному мовленні з урахуванням умов і завдань комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- зміст мовних понять і термінів;
- етико-психологічні умови спілкування;
- правила мовного спілкування;
- мовний етикет: традиції і сучасність.

вміти:

- володіти орфоепічними, фонетичними, акцентуаційними, лексичними, дериваційними, морфологічними, синтаксичними, стилістичними, нормами сучасної української літературної мови;
- володіти технікою усного й писемного мовлення;
- правильно, точно й логічно висловлювати свої думки;
- володіти засобами емоційно-образного виразу;

уміти виявляти й аналізувати ненормативні, позалітературні та діалектні мовні явища з метою уникнення їх у літературній усній і писемній мові.

Набуті компетентності:

- здатність вільного володіння лексикою української мови;
- здатність забезпечувати стилістичну якість тексту;
- здійснювати лексичний, граматичний, орфоепічний, акцентуаційний аналіз тексту;
- орієнтуватися у стильовій різноманітності журналістських текстів;
- будувати журналістські тексти відповідно до стильових норм;
- здатність професійно використовувати методи редагування.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Дніпровський національний університет ім. О. Гончара

Факультет систем і засобів масової комунікації

Кафедра видавничої справи та міжкультурної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

систем і засобів масової комунікації

проф. Демченко В. Д.

_____ 2017 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Культура мови та стилістика української фахової мови

Дніпро–2017

Культура мови та стилістика української фахової мови . Програма навчальної дисципліни. – ДНУ, 2017.

Розробник: О.В.Назаренко, кандидат філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи та між культурної комунікації ДНУ ім. О. Гончара.

Рецензенти: Н.І.Іванова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи та міжкультурної комунікації ДНУ ім. О. Гончара;

Н. В. Підмогильна, доктор філологічних наук, професор кафедри видавничої справи та міжкультурної комунікації ДНУ ім. О. Гончара.

Затверджено вченою радою факультету систем і засобів масової комунікації.

Протокол №_____ **від** «_____»_____ 2017 р.

© ДНУ ім. О. Гончара, 2017

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ Культура мови та стилістика української фахової мови ”

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0303 «Журналістика та інформація»	Нормативна	
	Напрямок підготовки 061 „Журналістика” (шифр і назва)		
	Спеціальність (професійне спрямування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		перший	перший
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		перший	перший
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3/3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		56 год.	год.
У тому числі індивідуальні завдання: види, години			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 34/56

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни

Мета курсу – дати глибокі теоретичні знання і виробити стійкі практичні навички з культури української мови, удосконалити й систематизувати мовну освіту майбутніх журналістів, підвищити рівень їх лінгвістичної компетенції, сприяти формуванню висококультурної національно-мовної особистості фахівця. Студенти повинні досконало оволодіти нормами української літературної мови, комунікативними якостями літературної мови, технікою мовлення, мовним етикетом, майстерністю публічного виступу; навчитися використовувати мовні засоби в усній і писемній мові з урахуванням умов і завдань комунікації; продукувати різноманітні мовні факти відповідно до вимог жанрово-ситуаційних різновидів певного стилю.

Викладання курсу «Культура мови та стилістика української фахової мови» розраховане на 1 семестр і передбачає вивчення специфіки мови сучасної преси як одного з найважливіших засобів масової інформації; окреслення меж її впливу на становлення норм літературної мови. При цьому засвоюються лексичні особливості газетного дискурсу, виявляються мовні зміни в сучасних газетних жанрах, закріплюються норми літературної мови з метою усунення мовних помилок, що знижують рівень культури ЗМІ.

Завдання вивчення дисципліни

Завдання курсу – удосконалити й систематизувати мовну освіту майбутніх журналістів, підвищити рівень їх лінгвістичної компетенції, сприяти формуванню висококультурної національно-мовної особистості фахівця.

Навчитися доцільно використовувати мовні засоби в усному та писемному мовленні з урахуванням умов і завдань комунікації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- зміст мовних понять і термінів;
- етико-психологічні умови спілкування;
- правила мовного спілкування;
- мовний етикет: традиції і сучасність.

вміти:

- володіти орфоепічними, фонетичними, акцентуаційними, лексичними, дериваційними, морфологічними, синтаксичними, стилістичними, нормами сучасної української літературної мови;
- володіти технікою усного й писемного мовлення;

- правильно, точно й логічно висловлювати свої думки;
- володіти засобами емоційно-образного виразу;
уміти виявляти й аналізувати ненормативні, позалітературні та діалектні мовні явища з метою уникнення їх у літературній усній і писемній мові.

Набуті компетентності:

- здатність вільного володіння лексикою української мови;
- здатність забезпечувати стилістичну якість тексту;
- здійснювати лексичний, граматичний, орфоепічний, акцентуаційний аналіз тексту;
- орієнтуватися у стильовій різноманітності журналістських текстів;
- будувати журналістські тексти відповідно до стильових норм;
- здатність професійно використовувати методи редагування.

3. Програма навчальної дисципліни

1 семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Тема 1. Основні проблеми культури мови в засобах масової інформації.

Тема 2. Мистецтво мовлення в масовій комунікації

Тема 3. Мовна культура сучасних українських засобів масової інформації. Поняття «мовної норми». Роль ЗМІ в закріпленні та поширенні норм літературної мови.

Тема 4. Стилї і жанри мови. Їх значення у фаховій підготовці журналістів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Тема 5. Виразність як важлива ознака дохідливого культурного мовлення. Чистота і доречність мовлення

Тема 6. Акцентуаційні норми української мови. Культура діалогу. Мовний етикет як елемент етики журналіста.

Тема 7. Культура усного мовлення. Типові помилки в теле- та радіомовленні.

Тема 8. Сучасні словники, енциклопедії, довідники, їх значення в удосконаленні культури мовлення журналістів

4. Структура навчальної дисципліни 1 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1	11	2	2			7						
Тема 2	11	2	2			7						
Тема 3	11	2	2			7						
Тема 4	11	2	2			7						
Разом за змістовим модулем 1	44	8	8			28						
Змістовий модуль 2												
Тема 5	11	2	2			7						
Тема 6	11	2	2			7						
Тема 7	11	2	2			7						
Тема 8	13	2	4			7						
Разом за змістовим модулем 2	46	8	10			28						
Усього годин	90	16	18			56						

3. Теми практичних занять

1 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні проблеми культури мови в засобах масової інформації.	2
2	Мистецтво мовлення в масовій комунікації	2
3	Мовна культура сучасних українських засобів масової інформації. Поняття «мовної норми». Роль ЗМІ в закріпленні та поширенні норм літературної мови.	2
4	Стили і жанри мови. Їх значення у фаховій підготовці журналістів	2
5	Виразність як важлива ознака дохідливого культурного мовлення. Чистота і доречність мовлення.	2

6	Акцентуаційні норми української мови .Культура діалогу. Мовний етикет як елемент етики журналіста.	2
7	Культура усного мовлення. Типові помилки в теле- та радіомовленні.	2
8	Сучасні словники, енциклопедії, довідники, їх значення в удосконаленні культури мовлення журналістів.	4
	Разом	18

4.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Акцентуаційні та орфоепічні норми Семантико-граматична диференціація лексем за допомогою наголосу. Паралельне наголошування. Наголошення множинних іменників. Порушення акцентуаційних норм: а) під впливом діалектного оточення; б) за аналогією до інших генетично подібних утворень; Основні норми вимови голосних і приголосних звуків.</p> <p>Завдання:</p> <p>Випишіть зі словника С.І.Головащука 20 слів з подвійним наголошенням.</p> <p>Знайдіть та випишіть 20 прикладів неправильного наголошування слів (на матеріалі регіональних телепрограм)</p>	7
2	<p>Лексичні та фразеологічні норми Відтінки значень полісемантичних слів. Види переносного значення лексем. Причини порушення лексичних норм. Фразеологія як вияв специфіки національно-мовної картини світу.</p> <p>Доберіть 15 прикладів порушення лексичних норм (на матеріалах з газет)</p>	7
3	<p>Грамматичні норми. Іменники, що різняться за категорією роду та числовою ознакою в російській та українських мовах. Творення кличного відмінка. Складні випадки керування. Порядок слів у</p>	7

	реченні. Узгодження прикладок-географічних назв. Підготувати журналістське опитування одногрупників з уживанням форм кличного відмінка.	
4	Комунікативні якості мови. Чистота. Завдання: 1. Законспекуйте “Наука про рідномовні обов’язки” І. Огієнка. 2. Проведіть дослідження мовної культури ваших ровесників.	7
5	Комунікативні якості мови. Точність мови. Підготуйте усну анотацію та укладіть тези до статті Коваль А.П. "Словесні бур'яни".	7
6	Типи і форми мовлення. Культура писемного мовлення: Опрацювання текстів та аналітичні форми запису почутого чи прочитаного. Відредагувати запропонований текст.	7
7	Культура усного мовлення. Мистецтво публічного виступу. Написати текст виступу з обраної теми, підготуватися до його проголошення в аудиторії.	7
8	Мовленнєвий етикет. Милозвучність української мови. Напишіть по 2-3 компліменти: товаришу по групі; викладачеві; близькій людині. Придумайте оригінальний текст запрошення на урочистий вечір.	7
	Разом	56

Методи навчання

Лекції, практичні заняття, виконання вправ, розв’язування творчих завдань, робота зі словниками.

Методи контролю

Форми поточного контролю – відповіді на практичних заняттях, поточне тестування, виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи, підсумковий письмовий тест. Формою контролю є залік.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
2. Культура української мови: Довідник/С.Я.Єременко, Н.Я.Дзюбишина-Мельник, К.В.Ленець та ін.: За ред. В.М.Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 304 с.
3. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
4. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994.
5. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посібник / О. М. Семенов. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 216 с.
6. Токарська А.С., Кочан І.М. Культура фахового мовлення правника: Навч.посібник. – Львів: Світ, 2003. – 312 с.
7. Яцимірська М.Г. Культура фахової мови журналіста.-Львів: ПАІС, 2004.-332с.

Допоміжна

1. Антисуржик. Вчимося поводитись і правильно говорити/За заг. ред. О.Сербенської: Посібник. – Львів: Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. –К.: Либідь, 1991. – 254 с.
3. Бацій І.С. Краса і сила слова. – К.: Рад. школа, 1983. – 96 с.
4. Богдан С.К. Мовний етикет українців, традиції і сучасність/ Відп. ред. Л.О.Пустовіт.-К.: Рідна мова, 1998.
5. Вінницький В.М. Наголос у сучасній українській мові. – К.: Рад. школа. 1984. – 160 с.
6. Волкотруб Г.Й. Стилістика ділової мови: Навч. посібник. – К.:МАУП, 2002.
7. Джеймс Галл. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід.- К.:К.І.С., 2002.
8. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Писемне та усне ділове спілкування. – Вид. 3-є. – К.: Вища школа, 1982. – 187 с.
9. Капелюшний А.О. Телебачення прямого ефіру: практика мовлення, типові помилки: Навч. посібник.-Львів: ПАІС, 2011.-400с.
- 10.Капелюшний А.О.Стилістика.Редагування журналістських текстів: Навч. посібник.-Львів: ПАІС,2003.
- 11.Мова і культура\ Відп. ред.В.М.Русанівський. – К.: Наук. думка, 1986. – 184 с.
- 12.Мова. Людина. Суспільство. – К.: Наукова думка, 1987. – 268 с.
- 13.Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. – Слово, 1991. – Ч.13. – Липень. – с. 4-5.
- 14.Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – К.: Либідь, 1993.

– 248 с.

15. Русанівський В.М., Мова в нашому житті. – К.: Наук. думка, 1989. – 112 с.
16. Русанівський В.М., Єрмоленко С.Я. Життя слова. – К.: Вид-во при КДУ видавничого об'єднання „Вища школа”, 1978. – 192 с.
17. Социально-лингвистические исследования / Под ред. Л.П.Крысина и Д.Н.Шмелева. – М.: Наука, 1976. – 232с .
18. Томан І. Мистецтво говорити / Пер. з чес. – К.: Політвидав України, 1986. – 223с.
19. Учїться висловлюватися / П.І.Білоусенко, Ю.О.Арешенков, Г.М.Віняр та ін. – К.: Рад. школа, 1990. – 126с.
20. Чак Є.Д. Барви нашого слова. – К.: Рад. школа, 1980. – 176с.
21. Чак Є.Д. Складні випадки вживання слів. Вид. 2-е, переробл. К.: Рад. школа, 1984. – 184с.

Словники

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови.-К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001.
2. Капелюшний А.О. Стилїстика й редагування: Практичний словник-довідник журналіста. - Львів: ПАІС, 2002.
3. Орфографічний словник української мови . – К.: Довіра, 1994. – 864 с.
4. Русско-украинский словарь: У 3-х т. – К., 1987-1989.
5. Українсько-російський словник. – К.: Наук. думка, 1977. – 944 с.
6. Словник української мови: В 11-ти т. – К.: Наук. думка, 1970-1980.
7. Етимологічний словник української мови: В 7-и т. – Т. 1-3. – К., 1987.
8. Словник лінгвістичних термінів / Укл. Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с.
9. Словник іншомовних слів / За ред. О.С. Мельничука. – К.: Гол. ред. УРЕ, 1985. – 775 с.
10. Морфемний словник / Укл. Л.М. Полюга. – К.: Рад. шк., 1985. – 461 с.
11. Словник наголосів / Укл. М.І. Погрібний. – К.: Рад. шк., 1999. – 639 с.
12. Орфоепічний словник / Укл. М.І. Погрібний. – К.: Рад. шк., 1985. – 630 с.
13. Удовиченко Г.М. Фразеологічний словник української мови / У 2-х т. – К.: Наук. думка, 1984.
14. Фразеологічний словник української мови: У 2-х кн. – К.: Наук. думка, 1993.
15. Новий тлумачний словник української мови: В 4-х томах. – Т. 1-4. – К.: Аконт, 1998.
16. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 2001. – 224 с.
17. Український правопис: 4-е вид., випр. й доп. – К.: Наук. думка, 1993. – 240с.
18. Словник труднощів української мови / За ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Вища шк., 1989. – 334 с.

Інформаційні ресурси

1. bdpu.org
2. Медіатека ІФСК (ауд. 5 б 208).
3. <http://www.ukrreferat.com>
4. www.linguist.univ.kiev.ua
5. litmisto.org.ua
6. svitslova.com/.../budova-slova-slovotvir.ht.
7. <http://www.slovnyk.net> <http://www.wikipedia.org> <http://www.ostriv.in.ua>
8. <http://www.ukrlit.vn.ua> <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net>
9. <http://www.nsu.ru/education/virtual/discourse.htm> <http://www.mova.dn.ua>
10. http://ruthenia.info/text/lang/index_all.htm
11. <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm> <http://www.novamova.com.ua>
12. <http://www.mova.info> <http://ulif.org.ua> <http://lingvoforum.net>

